

Slovenska beseda

»Koroški Slovenec« piše o pomenu slovenskega jezika z ozirom na razmere v Avstriji takole:

Vemo, da nam jezik ne daje našega narodnega obličja. Zakaj kakor je vsa posebnost posameznega človeka izraz njegovega duha, tako je tudi svojevrstnost našega naroda vzrastla iz naše slovenske duhovnosti. Da, celo v mnogih nemških vaseh in ljudeh moremo reči, da v njih živi slovenski duh, čeprav ne govore več slovenske besede.

In vendar je naš jezik, naša beseda, najbolj živa in najbolj poduhovljena in najznačilnejša poteza našega narodnega obličja. Zakaj ta naš jezik, ta najbolj poduhovljeni zunanji izraz naše duhovnosti, je vzrastel iz tistega najtišjega kotička slovenske duše, kjer je ta »pesnica po božji milosti« doživljala notranje bogastvo vsega, kar jo je srečavalo. Zato smemo reči, da je naša slovenska beseda dandanes najbogatejši in najpristnejši izraz in odraz naše narodne bitnosti. Zato pa tudi vsak narod, ki hoče rasti in najti svoje pristno narodno obličje, išče in neguje svoj besedni zaklad, ga čisti in tako vedno bolj pokorava svoji pristni duhovnosti. In z veliko ljubeznijo in marljivostjo in vztrajnostjo poživljajo svojo že zdavnaj pozabljeno besedo in

iz nje razbirajo svojo pristno narodno duhovnost.

V naši besedi zveni in poje našega naroda življenje, ki mu pravimo zgodovina. V besedo je preliv naš rod svoje veselje, svojo žalost, svojo vero in upanje, še predno se je zavedel, da je. Pesem in basen in pripovedka in pozdrav in čestitka in imena širom naše zemlje in preko njenih današnjih mejnikov so glasniki, da naš narod živi in da hoče v bratski slogi z vsemi narodi, malimi in velikimi, lepšati božje stvarstvo in slaviti Stvarnika s svojim narodnim obličjem in njegovo najpristnejšo potezo s svojo slovensko besedo.

ga Rast las pospeši: Zmešaj 5 žlic arnike z žlico olja, namoči kepico bate in utiraj v kožo. Prav dobro je smrekovo mazilo: Mlade vršičke kuhaj na svinjskem svežem salu, dokler ne porumenijo. Potem iztisni mast in kani vanjo nekaj kapelj peruvanskega balzama. zmešaj in spravi v dobro zaprti posodi. S tem si nateri glavo, kadar so lasje suhi. To mazilo brani, da lasje ne osivijo tako hitro in jih naredi gladke. Treba je kilo sala na poldrug liter vršičev. Mazila jemlji samo kar gre na konec prsta.

Preden sadimo sadno drevje

Za dober in trajen uspeh pri sajenju sadnega drevja, zlasti ako nameravamo zasajati večje prostore, so neizogibno potrebne neke priprave, brez katerih bi bilo naše delo le delo slučajja, delo površnosti. Te priprave se dajo združiti v sedem glavnih točk, ki so te-le:

1. *Najprej dobro preišči prostor, ka-*

mar mistiš saditi, glede lege in zemlje! To sta dva činitelja, od katerih je v prvi vrsti zavisen uspeh; to sta činitelja, ki odločata, katero sadno pleme bo najbolj zanesljivo uspevalo in dajalo največ dohodkov. V vlažnih, meglenih, mrzlih dolinah ne uspeva nobeno sadno pleme. Brežinaste lege, ki so zmierno nagnjene,

najsibodo že proti katerikoli strani, so najbolj ugodne. Če so poleg tega še dovolj zavetne in dosti vlažne, tembolje. Jablane uspevajo v severovzhodnih ali celo bolj severnih legah. Za vsa plemena so pa jugovzhodne, južne, jugozapadne lege najugodnejše. Breskve moramo saditi le v južne ali zapadne višinske lege. — Zemlja naj bi bila čimbolj globoka in dovolj vlažna, toda ne premokra. Dovoljna vlaga zemlje je glavni činitelj za dobro rast in rodovitnost.

2. Ko na podlagi preiskane lege in zemlje določimo sadno pleme, se *temeljito posvetujemo o sortah!* To vprašanje ni nikdar dovolj obdelano. Upoštevajmo pri tem najprej *izkušnje svojih sosedov* in pa *sadni izbor* za svoj okoliš. Omejimo se pri izbiri kolikor mogoče na *malo sort*. V glavnem se odločimo za tiste sorte, o katerih smo trdno uverjeni iz lastne in iz izkušnje bližnjih sosedov, da uspevajo v našem kraju in ki dajejo največ dohodka! Pred očmi imejmo po vrsti posebno tele lastnosti: *zdravo, čvrsto rast ter rodovitnost drevesa in uporabnost pridelka*.

3. *Kupujmo drevje le v zanesljivih drevesnicah*, ki prevzamejo pismeno jamstvo! Nikdar se ne dajmo zapeljati od prekupeev, krošnjarjev in sejmarjev! Cenena roba je malokdaj kaj prida, poceni drevje je navadno zelo drago. Prekupcem je malo mari uspeh sadjarjev, njim

je samo za lastno korist. Zahtevajte vedno le tiste sorte, za katere ste se odločili in se ne dajte premotiti, da bi vzeli, kar ugaja drevesničarju.

4. Z uspehom bomo sadili, ako pripravimo jame o pravem času, *v pravi razdalji, dovolj široke in globoke*. Razdalja med visokodebelnim drevjem naj bo 8—10—12 m. Širina jame bodi najmanj 1 m 50 cm, globoke pa naj ne bodo čez 60 cm. Kjer je bolj vlažna zemlja, sadimo na vrh. Zelo dobro se obnašajo mešani nasadi, n. pr. visokodebelne jablane po 12 m vsaksebi, vmes pa breskve ali pritlične hruške, ali med visokodebelnimi jablanami ali hruškami, srednje-debelne češplje itd.

5. Za pomladno sajenje kopljimo jame *v jeseni ali pozimi* in jih pustimo čez zimo odprte!

6. Najmanj mesec dni pred sajenjem postavimo v prazne jame kole, potem pa jame zasujemo prav do vrha, da se more zemlja zadostno vsesti, preden sadimo. Na dno jame pride vrhna plast, na vrh pa spodnjica.

7. Čez zimo ali rano spomladi pripravimo *kole*, k vsaki jami *kompost* in nekaj *gnoja*, da bo šlo sajenje čim hitreje in tem bolje od rok!

Čim natančneje in vestneje se bomo ravnali po teh nasvetih, tem boljše uspehe bomo dosegli. H.

Ravnanje s krompirjem jeseni

Suhemu vremenu septembra je sledila vlažna in deževna doba, ki ovira spravljanje jesenskih pridelkov. Zato bo moral poljedelec paziti, da jih tako uzmi, da se mu ne pokvari. Največ skrbi povzroča pač krompir, ki je najdragocenejša jesensko gomolje, obenem pa tudi najboljčutljivejša, ker rado gnije. Umestno je torej, da spregovorimo o tem, kako moramo z njim ravnati, nekaj besed, da ga do spomladi ohranimo zdravega.

Krompirjevo gomolje je del korenike, ki ima klice — očesa, iz katerih se razvijejo bodoče rastline, in redilne snovi, večinoma v obliki škroba, ki služi za

prehrano mladih rastlin, dokler se ne vkorenijo v zemlji in ozelene. Gomolj je torej živo rastlinsko telo, ki diha, da se ohrani pri življenju, vendar pa miruje. V tem mirujočem stanju ga moramo ohraniti čim dalje, da ne izgubi dragocenih redilnih snovi. Če je n. pr. v hramu, kamor ga spravimo čez zimo preveč toplo, začne predčasno poganjati klice, ki seveda izkoriščajo hranilne snovi v gomolju in izgublja na vrednosti. Če pa krompir zmrzne, poginejo najprej očesa (tak krompir ni za saditev), potem se del škroba sprême v sladkor, vsled česar postane okus drugačen; mnogo-

krat je krompir radi tega neužit. Če je krompir nepravilno spravljen, začne na kupu gniti in tedaj je izguba še večja, ker ga gniloba napravi neporabnega za hrano. Zato moramo posebno v tem oziru skrbeti, da ga obvarujemo pred kvarom te vrste.

Krompir spravljam ob suhem vremenu. Če nam dež nagaja pri izoravanju, rajše ga pustiti v zemlji, nego ga izkopati mokrega. Če ostane nekaj časa več v zemlji, mu to ne škoduje. Ko ga spravimo iz zemlje, ga pustimo navadno dan pa tudi dva na njivi, da se že tam osuši in mu odpade zemlja. Potem ga zvozimo najbolje pod kozolec, kjer se na prepihu dodobra osuši. Tu ostane lahko tako dolgo, dokler nam ni v napatje radi prostora, oziroma do prvega mraza.

Ob suhem vremenu ga odberemo: za seme posebej (kakor jajce debelo gomolje), za krmo posebej (drobiž, obgrižen od črvov, poškodovan in malo nagnit), za hrano in prodajo posebej. Če hranimo krompir v kleti, jo moramo že prej dobro očistiti in razkužiti, posebno pa presušiti. Razkuženje izvedemo z apnenim beležem, s katerim pobelimo ne samo stene kleti, ampak tudi pod in deske, ki ločijo posamezne vrste krompirja. Apno je sploh v kmetijskem gospodarstvu najbolj priporočljivo razkuževalno sredstvo, s katerim ni štediti.

Apneni prah, razpadlo žgano apno prepreči gnilobo in plešnobo krompirja. Zato potrosimo ž njim najprej tla, na katera naložimo krompir, in nato vsako plast krompirja (10—15 cm) posebej. To apno onemogoči širjenje gnilobe od enega gomolja na drugi in uniči tudi gnilobne glivice, ki se naselijo na njem. Gnilobe v notranjosti krompirja pa ni mogoče preprečiti, ker apnena razkuževalna moč ne sega tako daleč.

Ko smo tako spravili krompir v hram, pustimo ob lepem vremenu okna še odprta, da se posuši morebitna vlaga. Ob dežju in v mrazu pa okna zapremo. Če nastopi pozimi hud mraz, ki sega lahko v hram, zadelamo okna s slamo ali z vrečami in po potrebi tudi krompir pokrijemo z njimi, da mraz ne sega do njega.

Kako pa postopamo, če imamo krompirja preveč, da ga ne moremo spraviti pod streho? Tedaj ga zakopljemo v jame. Na njivi, po možnosti blizu hiše, izkopljemo do enega metra globoko jamo na prostoru, kamor ne sega voda. Dno in strani obložimo s slamo, na katero nasujemo krompirja na visoko, da sega nad zemljo. Strani in vrh pokrijemo zopet s slamo in nato z zemljo, ki jo dobro stlačimo. Okrog kupa napravimo jarek, po katerem odteka odvišna voda, ki se ob dežju zbira na kupu. Če nastopi pozimi hud mraz, tedaj je priporočljivo nasuti še zemlje do pol metra na debelo, da krompir ne zmrzne.

Ker krompir diha, zato moramo takim kupom pustiti par oddušnikov skozi zemljo, ki jih napravimo z ozkimi deskami, med katere stlačimo slamo. Če kup nima teh vzdušnikov, krompir rad gni. — (Tu je nekaj nasvetov, kako ohranimo krompir zdrav in poraben do spomladi, ko ga rabimo deloma za setev, deloma za prodajo).

g Sadna razstava in sadjarski shod je bil 27.—29. oktobra v Čačku v Srbiji, kjer je središče srbskega sadjarstva, zlasti slivarstva. Te razstave in shoda so se udeležili odposlanci iz vse države. Na razstavi je bilo največ jabolk onotnih domačih sort. Vendar pa so bile zastopane kolikortoliko tudi vse druge banovine naše države. Čast naše banovine je rešila mariborska vinarska in sadjarska šola, ki je poslala na razstavo lepo zbirko naših najboljših zimskih jabolk. Na sadjarskem shodu se je obravnavalo 23 raznih sadjarskih vprašanj, od katerih so nekatera važna tudi za naše razmere. Odslej bo baje vsako leto tak shod (sadjarski kongres) za celo državo, vsakokrat v kakem drugem sadnem kraju.

g Sadni sejem v Ljubljani. Na velesejmu se prične 5. novembra ob 8 jutraj sadni sejem, ki bo trajal do 7. novembra zvečer. Kdor se hoče založiti z dobrim sadjem, ali kdor hoče videti, kaj pride-lajo naši najboljši sadjerejci, naj si ta sejem gotovo ogleda.

Kostna bolezen mladih živali („rahitis“)

Skoraj vse okostje ali ogrodje telesa se razvije iz hrustancev in sicer tako, da se v mladostni dobi telesnega razvoja vlagajo v mehke kosti razne apnene soli in s pomočjo vitaminov polagoma postanejo trde.

Mnogo mladih živali pa oboli v prvem letu starosti, dostikrat že po odstavljanju, na ta način, da ostanejo kostni hrustanci mehki in se prebužno razrastejo ter na razne načine zakrivate, zaradi česar nastanejo v okostju in v telesu različne odebeline, grbe, izrastki itd.

Vzroki tem bolezenskim izpremembam so raznovrstni. Predvsem je pri živalih najbolj navaden povod kostnim izpremembam ta, da primanjkuje v krmi apnenih soli in fosforove kisline ali da te snovi niso v hrani v pravem sorazmerju. Dalje vemo sedaj, da povzroči to bolezen pomanjkanje važnih življenjskih snovi, katere imenujemo vitamine in ki so neobhodno potrebni za pravilno prehrano telesa. Še drugi vzroki tej bolezni se navajajo, ki pa so le postranski, vendar tudi važni; tako n. pr. pomanjkanje solnčne luči, mrzli (betonski), mokri, nešnažni ali zatohli hlevi in svinjaki, premalo gibanja na zdravem zraku, posebno pa tudi plemenjenje razplodnih živali v krvnem sorodstvu.

Bolezen rahitis (rachitis) se pojavi najrajše na pujskih, katere držimo na betonskih tleh, dalje na psih, ovčicah, kozličih, redkeje na žrebetih in telatih. Zelo pogosto obole divje mesojede živali, ki so v ujetništvu gojene (v zverinjkih). Med perutnino obole pogostokrat kokoši. Žrebeta, ki se krmijo izključno z otrobi, zbole na tej bolezni, tako tudi pujski, ki se hranijo enostransko samo s krompirjem, ječmenom ali koruzo. Mesojede mlade živali dobe rahitične znake, če se jim daje samo meso brez kosti (n. pr. mladi psi). Pri rasto-
nojedih pospešuje to bolezen enostran-

ske krmljenje s pomijami, krompirjem, otrobi, ječmenom, ker ta krmlila vsebujejo le malo apnenih spojin. Slabo gnojena zemlja in deževna leta vplivajo na krmo, da ne dobi, odnosno izgubi potrebne apnene soli.

Znaki bolezni so v začetku zelo nejasni, tako da se bolezen kaj lahko zamenja z revmatizmom. Bolezen se počasi razvija in traja 1—3 mesece ali vsaj nekaj tednov predno se prikažejo vidne izpremembe v kosteh. Tu in tam imajo obolele živali slab tek, napet trebuh, od časa do časa celo prolive (driske); ližejo ali glodajo lesene deske in sploh lesene dele v hlevu ali svinjaku in objedajo celo zidovje. Pri pujskih in malih prašičkih se pojavljajo božjastni napadi, ki se stopnjujejo lahko do odrevenelosti, zaradi česar pogine veliko mladega naraščaja in celo najbolj razvite živali, še predno so se pokazala vidna znamenja rahitične bolezni. — V pričetku, pa tudi v nadaljnjem razvoju bolezni opazujemo razna motenja v pregibanjih: živali stopicajo sem in tja, imajo trdo hojo in trd hrbet, noge celo popolnoma otrpnejo in živali se težko spravijo na noge. Pujski in prašički silno cvilijo, če se jih silj na noge ali k hoji in se plazijo le po sprednjih kolenih dalje ter se pri tem tresejo v zadnjem delu telesa. — Polagoma se pokažejo tudi zunanje vidne izpremembe na kosteh in zunanji telesni obliki in sicer le na posameznem kraju, ali pa v celih skupinah. Dolge kosti nabreknejo, odebele na svojih koncih, zaradi tega so sklepi zatekli in koščeno trdi (dvojnati sklepi). Enake zateklino se pojavijo na rebrih in sicer tam, kjer so priraščena na hrustanec, zato se vidijo ali pod roko čutijo te otekline kot nekatere kroglice ob rebrih v nazaj zakrivljeni črti. Zateklino so v začetku boleče.

V nadaljnjem poteku bolezni se pokažejo razni kostni izrastki (morske

kosti), posebno na nogah in rebrih. — Zaradi telesne teže in natezanja mišic se kosti ukrivijo. Najpogostejše se to zgodi na nogah. Zaradi tega dobe le-te nepravilno stojo n. pr. navenkaj izvržene, zaokrožene, sabljaste, podrite, tacaste noge. Velika kita skočnega sklepa zadnjih nog (Ahilejeva kita) se dostikrat odtrga od bolnih kosti. Rebra in prsna kost spremeni zaradi pritiska svojo pravilno lego, prsni koš postane stisnjen ali ozko-gruden, prsna se izboči čolnčasto in žival dobi takomenovane »kurje prsi«. Pri kokoših se ta kost celo en- do dvakrat upogne. Tudi medenične kosti se lahko močno stisnejo in medenica se zoži. Hrbtenica se skrivi lahko na razne strani: na eno ali drugo stran t. j. levo ali desno (skolioza), navzgor (kifoza) ali

navzdol (lordoza). Kot posledica teh izprememb postane celo telo pritlikavo, hoja nerodna, negotova, majava ali gugava, opotekajoča, čeprav ni nobenih bolečin več. — Kosti v lobanji se navadno ne izpremene, pač pa se izbulijo lahko kosti, ki obdajajo nosno in gobeno votlino, na kar nastane noslajoče, pa tudi težko dihanje in težko žvečenje hrane (krme). Zobje so skrajšani in luknjičasti.

Potek bolezni se vleče mesece in mesece. Mnogo živali pogine zaradi splošnega hiranja. Pri pravilni in dobri krmi in dobrem varčevanju ter pravočasnem zdravljenju ozdravi vendar mnogo bolnikov, celo v težkih slučajih. Pri zelo razviti bolezni je pač najbolje, da se dotična žival pravočasno zakolje.

Trgatev je končana

Vinarsko društvo za našo banovino je izdalo o trgatvi sledeče poročilo:

Ljutomer. Cene za vinski mošt v ljutomerskem okraju: Rana trgatev (posebno občina Strigova) 1.25—1.75 Din. Boljše blago 2—2.50, največ 3 Din.

Sladkor: rano: 17—19°, poznejše brano in boljše sorte 20—22°.

Pluj. Navadne sorte imajo 16—18°, boljše sorte pa 18—22 in več stopinj sladkorja. Kmečki posestniki prodajajo mošt po 2.50—3 Din liter. Natrgali so splošno več kakor lani.

Konjice. Letošnji mošti vsebujejo radi obilega oktoberskega deževja manj sladkorja kot je bilo pričakovati, imajo pa sorazmerno malo kisline, tako da bo vino jako harmonično in pitno.

Povprečno vsebujejo mošti od 17 do 20% sladkorja z 6—11‰ kisline.

Po sortah: Traminec 20% sladkorja, 7‰ kisline; burgundec 19—20% sladkorja, 7‰ kisline; muškadni silvanec 19% sladkorja, 7‰ kisline; laški rizling 17—18% sladkorja, 7‰ kisline; zeleni silvanec 18—18½% sladkorja, 8‰ kisline. Prednji podatki veljajo za boljše lege. V slabših legah pa je odstotek sladkorja nižji, kisline pa več.

Cene moštu še niso ustaljene. Za en-

krat je še v prometu slabša kvaliteta. Po gostilnah točijo mošt po 6 Din liter.

Cene lanskih vin so kot pri zadnjem poročilu od 2—5 Din liter, po kvaliteti.

Bizeljsko. Glavna trgatev se je opravila po bizeljskih vinskih goricah od 11. oktobra dalje pri lepem solnčnem vremenu. Dobro oskrbovani vinogradi v srednji in višji legi so prav obilno obrodili, tako da je bil marsikateri vinar v stiski za vinsko posodo. Kakovost mošta je v splošnem prav dobra in bo data prav prijetna pitna vina. Prav lepo je obrodilo in dozorelo grozdje črnih sort, t. j. žametna črnina in frankovka. Kupčija za novi pridelek stoji še na mrtvi točki. Par vagonov se je prodalo zadnji čas po 3 Din liter.

Vinogradniki smo se odločili, da se ne sme in tudi ne more prodati letošnjega vinskega pridelka izpod 3 Din za srednjo kakovost, ker se niti s tem ne morejo kriti proizvodjalni stroški, da o kakem prinosu ne more biti govora.

Cene moštu po gostilnah (na deželi) 8 Din liter, istotako za vino.

Mettika. Splošna trgatev se je pričela tukaj 10. oktobra; bilo je bolj slabo in deževno vreme med trgatvijo. Deloma se je do 16. oktobra končala. Vkljub sla-

bemu deževnemu vremenu so dosegle boljše vrste grozdja do 20° in čez sladkorja. Navadne domače mešane sorte so pokazale od 15 do 17°.

Mošt ima burno in dolgotrajno kipeenje, kar znači, da bo dobra kapljica. Pridelka bo v splošnem letos manj od lani, toda računa se z gotovostjo, da bo boljši. Cene letošnjemu navadnemu pridelku krožijo od 3—4 Din za liter, portugalka

se drži na 5 Din za liter, sicer jo je že težko dobiti.

Zadruga jo je imela v zalogi okrog 20 hl, toda je žal že vsa pošla.

Vreme je pri nas zelo spremenljivo, en dan sonce in zopet dva dni dež. — Kmetje pridno pospravljajo svoje pridelke kar jih pač je; vse gleda z neko bojznijo, kako se bo zopet čez zimo preživelo.

R a z n o

Denar

g Na ljubljanski borzi je bilo uradno treba plačati za 1 holandski goldinar 23.22 Din, za eno nemško marko 13.62 do 13.72 Din, za en belgijski belg 7.9 do 8 Din, za švicarski frank 11.08 do 11.13 Dini, za angleški funt 187—188 Din, za ameriški dolar 57.16—57.44 Din, za francoski frank 2.25—2.26 Din, za češko krono 1.70 Din, za italijansko liro 2.93 do 2.95 Din.

g Plačilni promet z Italijo. Dne 22. oktobra je bil sklenjen in podpisan v Rimu sporazum o vzajemnem klirinškem blagovnem prometu med Jugoslavijo in Italijo, ki bi imel stopiti v veljavo 1. novembra 1932 z veljavnostjo za dva meseca. V omenjenem sporazumu je določeno, da se od vplačil, izvršenih po italijanskih uvoznikih jugoslovenskega blaga da na svobodno razpolaganje Narodni banki 15 odstotkov, dočim se bo ostanek 85 odstotkov porabil za poravnavo italijanskih terjatev. Razen tega je bilo v omenjenem sporazumu določeno, da se zneski italijanskih blagovnih terjatev, ki so bili plačani pri pooblaščenih bankah pred uveljavljenjem te pogodbe, prenesejo na klirinški račun pri Narodni banki. V sporazumu je nadalje določeno, da se vsa plačila, ki izvirajo iz blagovnega prometa med Jugoslavijo in Italijo, morajo brezpogojno izvršiti v kliringu. Zaradi tega se mora priložiti pri izvozu blaga v eno in drugo državo po uvozniku potrdilo, da je odgovarjajoča količina blaga bila plačana v kliringu odnosno

obveznost, da se bo morala ta obveznost v odrejenem roku plačati in obenem opravičiti. Končno je bilo določeno, da se zneski tako jugoslovanskih kot italijanskih terjatev, ki se glase na inozemske valute, pretvorijo v italijanske lire po srednjem tečaju curiške borze na dan pretvoritve.

Izvoz in uvoz

g Naš izvoz in uvoz. Naša trgovska bilanca za prvih devet mesecev letošnjega leta je ugodnejša, nego lanska. Res je izvoz znatno padel, smo se pa tudi omejili pri uvozu tako, da je pasivnost bilance letos mnogo manjša nego lani. Sledeča tabela nam v milijonih kaže naš izvoz in uvoz za prvih devet mesecev lanskega in letošnjega leta. Našteti so le glavni naši izvozni in uvozni predmeti.

Izvoz:

	lani	letos
pšenica	330.1	146.7
koruza	190.5	45.9
sadje	87.1	57.3
vino	38.4	15.6
konoplja	47.9	26.1
konji	44.3	18.2
goveda	182.5	35.1
tobak	124.0	183.5
prašiči	206.0	185.6
perutnina	51.9	56.4
meso	117.0	75.0
jajca	369.8	151.6
stavbni les	531.9	309.1
cement	114.7	49.6
baker	226.6	179.2
rude	168.4	62.1

Uvoz:

	lani	letos
bombaž	84.7	87.2
bombažno predivo	273.0	140.7
bombažne tkanine	328.9	164.2
izdelki iz jekla	269.9	122.4
volneno predivo	48.9	30.7
svileno predivo	64.1	56.0
kava	74.3	62.3
premog	106.7	65.8
olj. plodovi	59.6	50.0
stroji	244.2	111.3
elektroteh. predm.	131.9	82.6
prevozna sredstva	154.7	31.8

g Žitna letina v naši državi. Kmetijsko ministrstvo je objavilo podatke o cenitvi letošnje žitne letine: pšenice, ječmena, rži in ovsa. Ker je sedaj žetev končana, je mogoča tudi cenitev pridelka, ki se pa pozneje lahko še izpremeni. — Uradno cenijo naš letošnji pridelek pšenice na 17.8 milijonov meterskih stotov v primeri s 27.8 milj. lanskega leta. Samo leta 1927 smo imeli še slabšo letino pšenice s 15.4 milij. stotov. Povprečni pridelek je bil zelo nizek, komaj 8.4 met. stota na hektar. Tudi površina posejane pšenice se je zmanjšala od 2,183.000 ha lani na 2,122.000 ha letos. — Letna poraba pšenice v naši državi znaša 17.2 milij. stotov, od tega za prehrano 14 milijonov, za seme 3.2 milij. stota. Letošnji pridelek torej krije popolnoma domačo potrošnjo, to tem bolj, ker imamo iz stare zaloge še okrog 8000 vagonov razpolož-

ljive pšenice. — Slaba je bila letošnja žetev pšenice v glavnem v donavski, savski, moravski in drinski banovini, boljše kot lani pa v vardarski, zetski, primorski in dravski. Kakovost pšenice je precej slaba kot dobra. — Dravska banovina je na 63.025 ha pridelala 578.000 stotov pšenice, ali 9.2 stota na ha. — Ječmen je dal letos manjši pridelek od 3,868.000 stotov v primeri z lanskimi 4,239.000 stoti. Rži je bilo letos manj posejane kot lani in cenijo pridelek na 2,053.000 stotov. — Pridelek ovsa cenijo na 2,549.000 stotov v primeri z lanskimi 2,939.000 stoti. — Letošnji manjši pridelek žitne letine so povzročile vremenske neizgode: suša, rja, pa tudi zmanjšanje posejanih površin.

g Izvrsna letina koruze. Po naših uradnih podatkih je znašal letos pridelek koruze 43 milj. met. stotov. To pomeni, da smo imeli letos največji pridelek koruze po vojni v naši državi. Primerjati je treba, da je znašal lani pridelek 32 milj. stotov. Doslej največji pridelek je bil leta 1929 z 41 milj. met. stotov. V primeru navajamo še pridelke zadnjih let (v milj. stotov): leta 1926 34; l. 1927 21; l. 1928 18; l. 1929 41; l. 1930 32; leta 1932 43. — Skupno znaša letos pridelek koruze v Romuniji, Madžarski in Bolgariji 132 milj. met. stotov.

Pošljite naročnino!

Pravni nasveti

Skupni pašniki. N. Č. Doslej ste vsi posestniki svojo živino skupno pasli po pašnikih, ki so last različnih gospodarjev. To je bilo v navadi že 50 let. Sedaj so pa posamezni gospodarji dali oklicati, da ne pustijo več pasti tuje živine po svojih pašnikih. Ker so parcele vse med seboj pomešane in vidnih meja ni, ne morejo pastirji vedeti za mejo. Vprašate, če taka prepoved velja? — Po še veljavnem cesarskem patentu iz leta 1853 se pašne pravice pridobijo le s pisмено pogodbo, z oporoko, ali pa s sodbo, e katero se deli dotedanja skupna lastnina, ne morejo se pa priposestivovati. Važno je torej, s kakšno pravico ste doslej pasli; če nimate pisane pravice, niste mogli pripose-

stivovati pašne pravice in morate upoštevati oklice sosedov.

Spor radi delavnice. Napravili ste doma z gospodarjem pogodbo: dali ste gospodarju 10.000 Din, on pa se je zavezal Vam napraviti v hiši delavnico za šiviljsko obrt, ki bi jo brezplačno smeli imeti do svoje smrti z vsemi potrebnimi pritisklinami ter je dovolil tudi vknjižbo te Vaše pravice. Ko je bila delavnica spomladi za silo zgotovljena, ste se vselili. Gospodar je obljubil, da jo bo na jesen dogotovil. V jeseni pa ni hotel nič o tem slišati. Ker je delavnica nedogotovljena, vlažna, zdravju škodljiva, zato ste se po par letih izselili in jo oddali drugemu v najem. Temu se je protivil gospodar. Sedaj zahtevate razrušitev pogodbe in povračilo vsaj dela vplačanega denarja. Vprašate,

koliko lahko zahtevate odškodnine. — Sedaj, po preteku treh let, boste težko mogli dokazati, da gospodar ni izpolnil s svoje strani pogodbe. Ker ste se Vi vselili v delavnico in bivali v njej par let, je torej bila v uporabnem stanju in ne morete sedaj trditi, da ni več uporabna. Svelujemo Vam, da se mirno razidele: po izvedencih-cenilcih dajte ugotoviti, koliko bi v Vašem kraju znesla najemnina za tako delavnico in za ta čas, kar ste jo Vi uporabljali. To vsoto z obrestmi od mesečnih najemnin pustite gospodarju za najemnino, ostanek od Vaših 10.000 Din z običajnimi obrestmi vred pa naj Vam vrne.

Kdaj zastara tatvina. T. R. K. Tatvina se razlikuje od tatvine ne samo po višini vrednosti ukradenih stvari, ampak tudi po načinu, prostoru, društvu in posebnih prilikah, kdaj in kako je tatvina izvršena. O vsem tem zavisi kvalifikacija tatvine, ki je ali prestopka ali zločin. Če je do ukradel iz nuje stvari v vrednosti do 300 Din, ali živila in življenjske potrebščine v vrednosti do 100 Din zaradi neposredne porabe za se ali za svojo družino, mora oškodovanec staviti predlog za kazensko pregonjanje najdalje v treh mesecih po dnevu, ko je zvedel za kaznjivo dejanje in za storilca. Če je kdo ukradel stvari v vrednosti do 1000 Din, se ga po dveh letih ne more več za to tatvino pregonjati; če je vrednost stvari bila preko 1000 Din, zastara pravica do pregonjanja po petih letih. Če je bila tatvina zločinstvo, zastara pravica do pregonjanja čez 10 let. — Če Vam je sosed kradel pri hiši drva, ki jih je za sebe porabil, morali ste ga takoj naznaniti. Dvomimo, da Vam je ukradel drva za preko 1000 Din vrednosti. Ker je preteklo več kot dve leti, je ta tatvina zastarana.

Oporoka. A. P. M. Vaša sestra je sama napisala in podpisala oporoko s pristavkom datuma. Vprašate, če je to veljavna oporoka. — Da. Oporoka je veljavna, če jo zapustnik sam napiše in podpiše. Datum ni neobhodno potreben, vendar je priporočljivo, da se pripiše dan, leto in kraj, kjer je napravljena oporoka, da se s tem izogne morebitnim sporom. V oporoki mora zapustnik imenovati dediča, bodisi za celo zapuščino ali za del zapuščine. Če v oporoki ni naveden dedič, se taka lastnoročno napisana in podpisana poslednja volja imenuje kodici. Zapuščina se po smrti razdeli po navodilih kodici, v kolikor pa niso vse stvari vsebovane v kodici, dedujejo ta del zapuščine zakoniti dediči.

Ustna oporoka. A. P. Vsaka pismena oporoka kakor tudi ustna oporoka se vselej lahko prekliče in velja vedno le zadnja, bodisi pismena ali ustna oporoka. Ustna oporoka se mora napraviti pred tremi zmožnimi pričami, ki morajo biti hkrati prisotne in ki morajo pod prisego potrditi, da je bila to res poslednja naredba zapustnika. Sicer ni potrebno, pač pa previdno, da priče ali vse

skupaj ali vsaka za sebe radi lažjega spomina zapustnikovo oporoko ali same zapišejo ali jo dajo zapisati brž ko mogoče.

Nezmožne priče pri poslednjih naredbah. A. P. M. Popolnoma izključene so kot oporočne priče osebe (moške ali ženske) izpod 18 let, brezumni, slepci, gluhi ali mutci in tisti, ki ne razumejo zapustnikovega jezika. V kolikor se oporoka tiče dediča ali volilojmnika, ni to zmožna priča glede njemu namenjene ostaline, enako ne njegov zakonski drug, njegov roditelj, otroci, bratje, sestre ali osebe, ki so z njimi v istem kolenu v svaštvu, in plačani domačini. — Iz gornjega vidite, da so oporočne priče lahko tudi ženske.

Oporoka zapustnika, ki ne zna pisati in brati. A. P. Poslednjo voljo, ki jo da zapustnik napisati po drugi osebi, mora zapustnik podpisati s svojim ročnim znamenjem in sicer v prisotnosti vseh treh prič. Previdno je, da ena izmed prič pristavi kot podpisovalec zapustnikovo ime. Zapustnik si mora pustiti po eni priči prečitali spis v prisotnosti drugih dveh prič, ki sta vpogledali vsebino, in mora potrditi, da je to zapisano po njegovi volji. Izsek poslednje volje sme biti hkrati priča, izključen pa je od čitanja spisa, ako zapustnik ne zna čitati. Vse tri priče se morajo podpisati znotraj ali zunaj, vselej pa na listini sami in ne na zavoju (kuverti) kot priče s pristavkom, ki kaže na njih svojstvo kot priče, n. pr. »oporočna priča«. — Iz gornjega sledi, da morajo biti vse tri priče hkratu prisotne.

Kdaj je neobhodno potrebna notarska oporoka. A. P. Po našem zakonu se zahteva oblika notarskega zapisa samo za dedne pogodbe med zakonci. Za oporoke pa zakon te oblike ne predpisuje. Pač pa je priporočljivo, da se pri zapletenejših družinskih razmerah pravčasno, dokler je še zdrav, zapustnik posvetoje z notarjem ali drugo pravo vrščo osebo, da trezno uredi svoje premoženjske razmere za slučaj smrti, kajti pravična in dobro sestavljena oporoka preprečuje morebitne zapuščinske pravde.

Pravica vžikarja na vživanje gozda. R. F. B. V oporoki vam je hkratu s dvema drugima vžikarjema zapustnik dal dosmrtno vživanje malega posestva, ki ima tudi nekaj gozda. Vprašate, če smete v tem gozdu sekati tudi drva za prodaje. — Vsi trije vžikarji imate enake pravice glede vživanja gozda. Vsi trije torej smete v gozdu vsako leto le toliko lesa posekati, kolikor znaša letna prirast v gozdu. Kolikor se poseka, toliko treba ponovno nasaditi. Kot vživalci ne morete posekati gozda in ga spremeniti n. pr. v pašnik, pač pa mora ostati gozd, imate pa le pravico do vsakoletnega prirastka v gozdu. Koliko znaša ta letni prirastek, bi v slučaju spora določili izvedenci iz gozdne stroke, ki bi določili letni čisti prirastek z ozirom na sedanje stanje gozda, njegovo razsežnost in vrsto lesa, ki v njem raste.